

Nr 51

Utlåtande i anledning av väckta motioner om utarbetande av ett miljöpolitiskt handlingsprogram.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 623 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 773 av herr *Hedlund m. fl.* hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att ett miljöpolitiskt handlingsprogram i enlighet med i motionerna anförda riktlinjer måtte utarbetas så snart ske kan och att förslag som därav föranledes skyndsamt förelägges riksdagen.

I motionerna erinras om att likartade motioner väckts vid de senaste riksdagarna men att riksdagen avslagit framställningarna med hänsyn till de svårigheter som är förknippade med ifrågavarande problematik. En sådan argumentation kan icke godtagas. Samhället omvandlas, de tekniska och ekonomiska förändringarna pågår ständigt, vilket medför ökade påfrestningar, särskilt på det psykiska planet. Man bör icke stå överksam inför möjligheterna att kunna skapa en bättre miljö även i psykiskt avseende.

Det ständiga kravet på den enskilde att anpassa sig till en miljö måste ersättas av att den tekniska omvandlingen anpassas till den enskildes behov och förmåga jämväl i psykiskt hänseende. Det måste föras en mentalhygieniskt orienterad, konsekvent miljöpolitik, som bygger på ett annat innehåll i begreppet standard än det hittillsvarande. Man måste i olika sammanhang frånga betraktelsesättet att den miljö och det samhälle, som tillkommit med utgångspunkt från i huvudsak ekonomiska motiv och mål, är oundvikligt eller måste accepteras i fråga om konsekvenserna på det psykiska planet. Man måste också ständigt ställa frågan om den rådande utformningen av miljön är ändamålsenlig med hänsyn till människans psykiska trygghet och trivsel eller om den kan göras mera ändamålsenlig. Liksom en ekonomisk grundtrygghet är nödvändig för den enskildes frihet och oberoende, är nämligen ett visst mått psykisk trygghet nödvändig för den enskildes personliga utveckling och möjlighet att tillvarata sina inneboende förutsättningar.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 773.

Utskottet

Motioner med enahanda yrkande som i de nu föreliggande har behandlats av utskottet vid såväl 1962 års höstriksdag som 1963 års vårriksdag. I sina

av riksdagen godkända utlåtanden (nr 55/1962 och 31/1963) föreslog utskottet att motionerna icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

I sitt förenämnda utlåtande till förra årets riksdag hänvisade utskottet till sitt tidigare utlåtande i ärendet och anförde i övrigt i denna fråga:

De remissinstanser — medicinalstyrelsen och sociologiska institutet i Göteborg — som yttrat sig beträffande frågan om ett miljöpolitiskt handlingsprogram, har uttryckt tveksamhet beträffande förslaget. Bl. a. framhåller medicinalstyrelsen att det torde vara svårt att genomföra ett enhetligt miljöpolitiskt handlingsprogram som kan anammas och tillämpas av samhällsplanerarna. Utskottet delar denna uppfattning och finner det kunna ifrågasättas om upprättande av ett sådant program verkligen är en framkomlig väg när det gäller att bättre tillgodose de mentalhygieniska behoven i vårt samhälle. Som utskottet framhöll redan vid förra årets riksdag torde det viktigaste spörsmålet här i stället vara att åstadkomma förbättrade personella resurser för olika aktuella arbetsuppgifter och redan kända behov.

Utskottet vill ånyo understryka sin uppfattning om vikten av att mentalhygieniska aspekter beaktas vid samhällsplaneringen men finner med hänsyn till vad ovan anförts och mot bakgrunden av riksdagens ställningstagande vid förra årets behandling av frågor på detta område, icke skäl förordna motionärernas förslag om upprättande av ett miljöpolitiskt handlingsprogram.

Utskottet finner icke nu anledning att förordna något ändrat ställningstagande från riksdagens sida och får därför hemställa,

att de likalydande motionerna I: 623 och II: 773 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 november 1964

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Carl Albert Anderson, Möller, Schött*, Sörlin, Hellebladh, Eric Gustaf Peterson, Enarsson, Tage Johansson, fru Olsson, herrar Hedlund och Kilsmo*;

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm, herrar Jacobsson i Sala, Carlsson i Huskvarna, fru Jäderberg*, herrar Nilsson i Bästekille, Lundmark, Haglund, Börjesson i Glömminge*, Rask, Edlund* och Magnusson i Nennesholm*.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Eric Gustaf Peterson*, fru *Olsson*, herrar *Carlsson* i Huskvarna, *Börjesson* i Glömminge och *Magnusson* i Nennesholm, vilka ansett att utskottet bort anföra och yrka följande.

I motionerna hemställs om utarbetande av ett miljöpolitiskt handlingsprogram.

Grundtanken i motiveringen för ett miljöpolitiskt handlingsprogram är att de förbättringar som ägt rum i fråga om ekonomisk trygghet och standard inte motsvaras av liknande förbättringar i fråga om den psykiska tryggheten och standarden. Enligt motionärerna medför samhällets förändringar, de tekniska och ekonomiska förändringarna, påfrestningar särskilt eller huvudsakligen på det psykiska planet. Motionärerna menar att i det pris som vi får betala för en i många avseenden hög standard uppenbarligen ingår ett betydande mått av psykiska påfrestningar och stora risker för missanpassning och bestående lidanden. Detta bör emellertid inte ses som något oundvikligt eller som en oupplöslig konflikt mellan kravet på ekonomisk effektivitet och behovet av välfärd i vidare bemärkelse. Enligt motionärernas mening fordras det en ny allmänpolitisk målsättning som tillgodoser inte blott behoven av ekonomisk trygghet och standard utan också behoven av psykisk trygghet och trivsel. Förverkligandet av detta syfte skulle underlättas av ett miljöpolitiskt handlingsprogram.

Utskottet finner de i motionen berörda frågorna vara av vital betydelse för det framtida samhällets utformning. Såsom motionärerna framhållit är det av största vikt att söka åstadkomma sådana betingelser som inte medför att människorna ställs inför psykiska krav som överstiger deras biologiskt grundade förmåga. Utskottet kan i detta avseende helt instämma med motionernas syfte.

De remissinstanser, som yttrat sig beträffande frågan om ett miljöpolitiskt handlingsprogram i anledning av liknande motioner till 1963 års riksdag, har kraftigt understrukit angelägenheten i att ansträngningarna i motionernas syfte ökas men också framhållit de svårigheter som är förknippade med ifrågavarande problematik. Medicinalstyrelsen har framhållit, att det torde vara svårt att genomföra ett enhetligt miljöpolitiskt handlingsprogram som kan anammas av samhällsplanerarna. Sociologiska institutet i Göteborg har påtalat behovet av en systematisk och ingående analys vad gäller både den organisatoriska och den vetenskapliga sidan. Enligt dess mening kommer man in på behovet av en översyn av den planering som för närvarande bedrivs inom berörda områden. Beträffande den vetenskapliga sidan framhåller institutet att det finns anledning att klarare analysera miljöbegreppet och bl. a. klargöra förhållandet värderingar och sakpremiser.

Utskottet har vid sina överväganden funnit att ett miljöpolitiskt handlingsprogram verksamt skulle kunna bidra till förbättringar av den psykiska tryggheten och standarden. Utskottet är medvetet om att delade meningar om ett sådant programs innehåll och utformning kan råda, bl. a. bland olika samhällsplanerare. Den planering som förekommit på det ekonomiska området har dock inte genomförts i syfte att till alla delar kunna anammas och tillämpas av alla berörda utan fastmer haft syftet att ange allmänna riktlinjer och framhäva betydelsen av systematiska åtgärder på de områden den omfattat. På förevarande område kan man inte komma fram till den grad av vetenskaplig exakthet som krävs på vissa andra områden och det kan i anledning härav bli svårare att nå en allmän tillslutning kring ett handlingsprogram, emedan värderingar nödvändigtvis kan komma att spela en relativt stor roll. Då emellertid programmet till väsentlig del måste syfta till ökad forskning och kunskap, till utbildning och upplysningsverksamhet, utgör enligt utskottets mening dessa omständigheter inget skäl mot programmet som sådant. Såsom framhållits i motionerna bör den vetenskapliga forskningens resultat ligga till grund för den miljöpolitiska verksamheten, och därjämte bör liksom vid utformningen av annan samhällsverksamhet nödvändiga skiljelinjer dragas mellan värderingar och sakpremissor.

Beträffande programmets innehåll kan utskottet ansluta sig till de allmänna riktlinjer som angivits i motionerna. De avgränsningar som kan befinnas erforderliga bör utföras så att de viktigaste områdena ur miljöpolitisk synpunkt kommer att innefattas i programmet. Behovet av en kartläggning och systematisering av de åtgärder som kan genomföras inom en näraliggande framtid bör särskilt uppmärksammas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra hur arbetet med programmets utformning skall bedrivas. Härvid torde dock böra uppmärksammas att verksamheten delvis måste få långsiktig karaktär och att former för fortlöpande kontakt och bearbetning därför kan behövas.

Under återopande av det ovan anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 623 och II: 773 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att ett miljöpolitiskt handlingsprogram i enlighet med i motionerna anförda riktlinjer måtte utarbetas så snart ske kan och att förslag som därav föranledes skyndsamt förelägges riksdagen.